

Wojciech Mueller

Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu

**Za cenę kapłańskiej krwi ks. Stanisława Streicha.
„Zbrodnia lubońska” w świetle dokumentów
procesu beatyfikacyjnego**

**For the price of the priestly blood of Father Stanisław Streich.
“The Lubon Crime” in the light of the beatification
process documents**

ABSTRAKT

Mimo upływu lat zamordowanie ks. Stanisława Streicha – lubońskiego proboszcza 27 lutego 1938 r. wciąż intryguje.

Wszystkie płaszczyzny zbrodni mają znaczenie polityczne, światopoglądowe i społeczne i biorą swój początek z jej motywów i są ze sobą ściśle powiązane.

Co więcej, mogą być poznawane ze względu na mnogość dokumentów i archiwalnych materiałów, które przetrwały do dnia dzisiejszego. Zamordowany kapłan – męczennik za wiarę, który zginął z ręki komunistycznego zbrodniarza

Wawrzyńca Nowaka, był ofiarnym duszpasterzem, który w pełni żył oddaniem i służbie Kościołowi w trudnych czasach.

W parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu na przestrzeni lat powstały liczne inicjatywy zmierzające do procesu beatyfikacyjnego

Sługi Bożego, który rozpoczął się 28 października 2017 r. Po półtorarocznej pracy Trybunału, Komisji Historycznej oraz Komisji

Teologów Cenzorów 13 kwietnia 2019 r.,

w kościele pw. św. Jana Bosko w Luboniu odbyła się ostatnia publiczna sesja kończąca proces diecezjalny ks. Stanisława Streicha.

Obszerna procesowa dokumentacja,

licząca prawie 3,5 tysiąca stron, została przygotowana do przekazania jej do Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Z tego powodu do zasadniczych prac postulatora na etapie rzymskim należało opracowanie *Positio*, które jest podstawowym dokumentem pracy przy studiowaniu i pogłębieniu danej sprawy. Cała *Positio super martyrio Servi Dei Stanislai Streich* została tak opracowana, by mogła wystarczyć do wyrobienia obiektywnego sądu biegłym historykom i teologom, a następnie członkom Kongregacji, aby dzięki zebranych dowodom zdobyć pewność moralną przy udzieleniu odpowiedzi na *dubium* początkowe, które w procesie o męczeństwo ks. Stanisława Streicha brzmi następująco: „Czy udowodniono męczeństwo, jego przyczynę oraz opinię męczeństwa w takim zakresie o jaki chodzi w sprawie”? Odpowiedź na powyższe pytanie jest możliwa nie tylko po wnikliwej analizie zeznań świadków, ale przede wszystkim po pogłębieniu merytorycznym i analizie zebranej całej dokumentacji procesowej, która znajduje swoje odzwierciedlenie w jednej z części *Positio*, a mianowicie w *Summarium Documentorum*.

SŁOWA KLUCZOWE:

Summarium Documentorum, Positio,
etap rzymski procesu beatyfikacyjnego,
męczeństwo

ABSTRACT

Despite the passage of years, the murder of Fr. Stanisław Streich – the parish priest of Luboń on February 27, 1938, is still intriguing. All the levels of the crime have political, philosophical and social significance, and they derive from its motives and are closely related to each other. Moreover, they can be known because of the multitude of documents and archival materials that have survived to this day. The murdered priest – a martyr for his faith, who died at the hands of the communist criminal Wawrzyniec Nowak, was a sacrificial priest who fully lived in devotion and service to the Church in difficult times. In the parish of st. John Bosco in Luboń, over the years, numerous initiatives have been created aimed at the beatification process of the Servant of God, which began on October 28, 2017. After the one and a half years of work of the Tribunal, the Historical Commission and the Censors Theologians Commission, on April 13, 2019, in the church of st. John Bosco in Luboń, the last public session was held ending the diocesan process of Fr. Stanisław

Streich. Extensive procedural documentation, almost 3,500 pages, has been prepared for submission to the Congregation for the Causes of Saints. For this reason, the basic work of the postulator at the Roman stage was the preparation of the *Positio*, which is the basic document of work in studying and deepening a given matter. The entire *Positio super martyrio Servi Dei Stanislai Streich* was designed in such a way that it could be enough to form an objective judgment for expert historians and theologians, and then for members of the Congregation, to gain moral certainty thanks to the collected evidence in answering the initial *dubium*, which in the process of martyrdom of Fr. Stanisław Streich reads as follows: "Has the martyrdom, its cause and the opinion of martyrdom been proven to the extent that is the case?" The answer to the above question is possible not only after a thorough analysis of the testimonies of witnesses, but most of all after the substantive deepening and analysis of the entire trial documentation, which is reflected in one of the parts of the *Positio*, namely in the *Summarium Documentorum*.

KEYWORDS:

Summarium Documentorum, Positio, roman stage of the beatification process, martyrdom

Mimo upływu lat zamordowanie ks. Stanisława Streicha – lubońskiego proboszcza, 27 lutego 1938 r., wciąż intryguje. Wszystkie płaszczyzny zbrodni mają znaczenie polityczne, światopoglądowe i społeczne; biorą swój początek z jej motywów i są ze sobą ściśle powiązane. Co więcej, mogą być poznawane ze względu na mnogość dokumentów i archiwalnych materiałów, które przetrwały do dnia dzisiejszego. Zamordowany kapłan – męczennik za wiarę, który zginął z ręki komunistycznego zbrodniarza Wawrzyńca Nowaka, był ofiarnym duszpa-sterzem, który w pełni żył oddaniem i służbie Kościołowi w trudnych czasach. W parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu na przestrzeni lat powstały liczne inicjatywy zmierzające do procesu beatyfikacyjnego Sługi Bożego, który rozpoczął się

28 października 2017 r., aby na różne sposoby przypominać i promować osobę męczennika oraz by cieszyć się upragnioną beatyfikacją.

Po półtorarocznej pracy Trybunału, Komisji Historycznej oraz Komisji Teologów Cenzorów, 13 kwietnia 2019 r., w kościele pw. św. Jana Bosko w Luboniu odbyła się ostatnia publiczna sesja kończąca proces diecezjalny ks. Stanisława Streicha. Wzięli w niej udział abp. Stanisław Gądecki, Metropolita Poznański, ustanowiony Trybunał: delegat biskupi, promotor sprawiedliwości oraz notariusz, a także postulator. Arcybiskup, swoim dekretem zadeklarował, że dochodzenie diecezjalne zostało ostatecznie zamknięte¹, a każdy oddzielnie złożył przysięgę, że wiernie wypełnił swoje zadania i że zachowa urzędową tajemnicę². Obszerna procesowa dokumentacja, licząca prawie 3,5 tysiąca stron, z pozostałymi aktami, w tym trzydziestoma jednymi zeznaniami świadków dochodzenia diecezjalnego, została przygotowana do przekazania jej do Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych³. Ten etap, który nosi nazwę fazy rzymskiej każdego procesu kandydata na ołtarze, zakończył czas zbierania dokumentów, a rozpoczął okres ich merytorycznego opracowania.

Z tego powodu do zasadniczych prac postulatora na etapie rzymskim należało opracowanie *Positio*, które jest podstawowym dokumentem pracy przy studio- waniu i pogłębieniu danej sprawy. Cała *Positio super martyrio Servi Dei Stanisłai Streich*⁴ została tak opracowana, by mogła być przydatna do wyrobienia obiektywnego sądu biegłym historykom i teologom, a następnie członkom Kongregacji, aby dzięki zebranych dowodom zdobyć pewność moralną przy udzieleniu odpowiedzi na *dubium* początkowe⁵, które w procesie o męczeństwo ks. Stanisława

¹ AKMP, *Archetypum. Sessio XXXVIII ac Postrema. Decretum conclusionis causae*, p. 396.

² AKMP, *Archetypum. Sessio XXXVIII ac Postrema*, p. 391. Por. *Sanctorum Mater – instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub epar- chialnego w sprawach kanonizacyjnych*, Lublin 2011, art. 144 § 1 p. 1–3, s. 149–150.

³ Por. W. Mueller, *Sacerdos et Hostia. Ks. Stanisław Streich – Męczennik sprawy Chrystusowej*, Poznań 2021, s. 329.

⁴ W marcu 2021 r. zostały zakończone zasadnicze prace nad *Positio super martyrio Servi Dei Stanisłai Streich*. Została przetłumaczona ostatnia część tego dokumentu na język włoski, a do końcowych czynności należał skład redakcyjny i ostatnie korekty oraz przygotowanie do- kumentu do druku. 5 lipca 2021 r. tenże dokument liczący 466 stronice został złożony w Kon- gregacji Spraw Kanonizacyjnych.

⁵ Por. S. Oder, *Złożenie akt dochodzenia diecezjalnego w Kongregacji Spraw Kanonizacyj- nych, weryfikacja jego ważności i opracowanie „Positio”*, „Wydawnictwo Karmelitów Bosych”, Kraków 2009 r., 94.

Streicha brzmi następująco: „Czy udowodniono męczeństwo, jego przyczynę oraz opinię męczeństwa w takim zakresie o jaki chodzi w sprawie”? – *An constet de martyrio eiusque causa de fama in casu et ad effectum de quo agitur?*⁶.

Odpowiedź na powyższe pytanie jest możliwa nie tylko po wnikliwej analizie zeznań świadków, ale przede wszystkim po pogłębieniu merytorycznym i analizie całej zebranej dokumentacji procesowej, która znajduje swoje odzwierciedlenie w jednej z części *Positio*, a mianowicie w *Summarium Documentorum*. Dlatego w tym miejscu należy postawić pytania dotyczące powyższego zagadnienia: Czy zebrane dokumenty i wszelkie materiały dowodowe w trakcie procesu beatyfikacyjnego ks. Stanisława Streicha fazy diecezjalnej są wystarczające do poznania nie tylko „zbrodni lubońskiej”, ale także osoby Sługi Bożego? Czy dobór dokumentów umieszczonych w *Positio* w rozdziale *Summarium Documentorum* jest prawidłowy? Czy zastosowano poprawny podział dokumentów? Czy zachowano wszelkie wytyczne Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych przy udzieleniu odpowiedzi na *dubium* początkowe?

SUMMARIUM DOCUMENTORUM

Rozpoczęcie procesu redakcyjnego *Positio super martyrio Servi Dei Stanislai Streich* poprzedzone zostało wstępną oceną relatora – o. dr hab. Szczepana Praśkiewicza OCD, a następnie poddane dyskusji i aprobacie na forum kongresu zwyyczajnego, w którym uczestniczyli: prefekt, sekretarz Kongregacji, podsekretarz, promotor wiary i relator generalny, a także relator sprawy⁷. Chociaż materialnym autorem *Positio* jest postulator, to relator bierze na siebie odpowiedzialność za jej formę i treść, które muszą odpowiadać standardom przyjętym w praktyce Kongregacji i spełniać kryteria odpowiadające celowi dla którego powstaje: udowodnienie męczeństwa ks. Stanisława Streicha⁸.

Każda z części *Positio* ma swoją nieocenioną wartość merytoryczną⁹, ale dla potrzeb tego artykułu skupiamy się tylko na *Summarium Documentorum*, ponie-

⁶ CCS, *Regolamento della Congregazione per le Cause dei Santi*, art. 62 § 2,2, Roma 1983.

⁷ Por. S. Oder, *Złożenie akt dochodzenia...*, art. cyt., s. 94.

⁸ Por. Tamże.

⁹ Regulamin Kongregacji podaje pewne wymogi niejako schematyczne dla wszystkich *Positio* i zaleca, aby cały jej materiał został ułożony w porządku chronologicznym, tj. według faz życia Sługi Bożego. Każde *Positio* jest inne i posiada swoje uwarunkowania zarówno

waż bogactwo dostępnych dokumentów dotyczących Sługi Bożego, w postaci materiałów archiwalnych, licznych wspomnień, artykułów i publikacji, pozwoliło wiernie i dokładnie odtworzyć jego biografię w *Informatio* – innej części *Positio*. Ponadto, dzięki zebranemu materiałowi, możemy poznać wiele faktów z życia kandydata na ołtarze, jako człowieka religijnie zdeterminowanego, nieustannie nakierowanego na Boga, realizującego niemalże w każdym detalu swoje kapłańskie powołanie. Większość dokumentacji związanej z ks. Stanisławem Streichem, a więc: oryginały dokumentów urzędowych, korespondencja kurialna i osobista, artykuły prasowe, pisma niepublikowane oraz publikowane, zostały zgromadzone w różnych archiwach, które w dalszej części artykułu zostaną przedstawione i omówione. Postulacja także zebrała znaczną ilość materiałów dowodowych, przechowując je w swoim archiwum w parafii pw. Świętego Krzyża w Kobylnicy bądź w Archiwum parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu, gdzie Sługa Boży żył, pracował i zmarł. Komisja Historyczna szczegółowo dokonała kwerendy każdego z nich, przedstawiając w swojej opinii, jakie dokumenty każde z nich zawiera.

W części na temat męczeństwa ks. Stanisława Streicha w *Summarium Documentorum* dokonano następującego podziału zebranej dokumentacji. Część pierwsza dotyczy dokumentów personalnych, druga listów, które Sługa Boży

dowodowe, jak też historyczno-lokalne i personalne – Zob. H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II*, Lublin – Sandomierz, s. 317–327. W *Positio super martyrio Servi Dei Stanislai Streich* ks. Stanisława Streicha wyróżniono: *Presentatio* – zredagowane przez relatora, który zdał relację dotyczącą istotnych problemów należących do sprawy. Zaraz po tym umieszczono ogólny wstęp wprowadzający w zakres tematyczny *Positio*. W drugiej części zwanej *Informatio*, wyjaśniono jak został przeprowadzony proces, jacy świadkowie zostali wprowadzeni i przesłuchani oraz jakie było źródło ich wiadomości o faktach dotyczących życia Sługi Bożego i „zbrodni lubońskiej”. Przedstawiono także wykaz przebadanych archiwów i dokumentów w nich znalezionych wraz z oceną ich autentyczności. Ważnym elementem stała się biografia kandydata na ołtarze, szeroko naświetlająca jego postać oraz działalność, zredagowana na bazie zeznań świadków i dokumentów. Kolejna część *Informatio* szczegółowo ukazała zbrodnię dokonaną na kapłanie w oparciu o materiał dowodowy, co umocnione zostało „sławą” świętości i męczeństwa, jaką się cieszył oraz łaskami przypisanymi jego wstawiennictwu u Boga. Następnie zredagowano *Summarium Testium* poprzedzone dekretem ważności akt, zawierające wszelki materiał dowodowy z zeznań świadków oraz *Summarium Documentorum* ukazujące bazę dokumentów zebranych podczas dochodzenia diecezjalnego. Ostatnie dokumenty dotyczyły wotum Komisji Historycznej oraz opinii cenzorów teologów o pismach drukowanych kandydata na ołtarze i deklaracji *de non cultu*. Do ostatnich rozdziałów *Positio* zaliczono indeks osób i miejsc, indeks ogólny oraz Ikonografię przedstawiającą w zarysie biogram ks. Streicha.

pisał, trzecia stanowi zbiór dokumentów dotyczących zamordowania ks. Streicha, kolejna związana jest z dokumentami sądowymi z procesu Wawrzyńca Nowaka – zabójcy księdza, piąta dotyczy dokumentów pośmiertnych na temat Sługi Bożego i w końcu część szоста odnosi się do materiału dodanego już po zakończeniu dochodzenia diecezjalnego.

(...) dzięki zebranemu materiałowi, możemy poznać wiele faktów z życia kandydata na ołtarze, jako człowieka religijnie zdeterminowanego, nieustannie nakierowanego na Boga, realizującego niemalże w każdym detalu swoje kapłańskie powołanie.

DOKUMENTY PERSONALNE

Dokumenty osobowe zebrane w procesie beatyfikacyjnym obejmują bardzo obszerny materiał zarówno o znaczeniu cywilnym jak i kościelnym znajdujący się w różnych archiwach. Całość pozwala poznać osobę ks. Stanisława Streicha w czasie i okolicznościach, w których żył. Zebrane zostały dokumenty dotyczące ważnych i szczególnych wydarzeń z różnych okresów jego życia wsparte nominacjami na stanowiska i funkcjami duchownymi, korespondencją kurialną, aktami personalnymi, opiniami jego przełożonych, przykładowymi egzaminami, które zdawał w czasie pobytu w seminarium, dekretami nominacyjnymi i kapłańskimi egzaminami, w końcu sprawami gospodarczymi.

W *Summarium Documentorum* umieszczono 14 dokumentów personalnych Sługi Bożego, począwszy od świadectwa chrztu, skończywszy na dokumencie potwierdzającym jego śmierć. Personalne dokumenty ks. Stanisława Streicha występują przede wszystkim w materiałach zebranych z Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu i Archiwum rodzinnym w Skokach. Jeden dokument został zamieszczony w książce Stanisława Malepszaka pt. „Luboń i okolice. Dzieje osadnictwa

i dziewięciu parafii”, wydanej w Luboniu w 2005 r. Biorąc pod uwagę wielkość zebranego materiału, została przeprowadzona uprzednia merytoryczna selekcja zebranego materiału, w celu odświeżenia i przedstawienia w porządku chronologicznym, chwil i wydarzeń z życia Sługi Bożego. Na tak zarysowanym tle można pokrótce zredagować jego biografię.

„Ks. Stanisław Kostka Streich urodził się 27 sierpnia 1902 r. w Bydgoszczy przy ul. Pomorskiej 53. W tamtym czasie Bydgoszcz należała do zaboru pruskiego, a w administracji kościelnej należała do archidiecezji gnieźnieńskiej połączonej unią personalną z archidiecezją poznańską”¹⁰. Rodzicami Stanisława byli: Franciszek Streich oraz Władysława z domu Birzyńska¹¹. Ich pierwszym dzieckiem był właśnie Stanisław, który został ochrzczony 30 września 1902 r. w kościele farnym pw. św. Marcina i Mikołaja w Bydgoszczy. Z tego powodu pierwszy z zamieszczonych dokumentów dotyczy świadectwa chrztu Sługi Bożego, które wystawił i poświadczył administrator parafii pw. św. Marcina i Mikołaja w Bydgoszczy, pełniący obowiązki proboszcza, ks. Józef Jagalski, 13 kwietnia 1909 r.¹².

Stanisław w 1912 r. ukończył trzy lata nauki w szkole powszechnej, i rozpoczął naukę w 8-letnim gimnazjum humanistycznym. Wskazywano, że był pobożnym do tego stopnia, że już w dzieciństwie urządzał w domu nabożeństwa dla rówieśników i ujawniał tym skłonność do przyszłego swego powołania. Był bardzo dobrym uczniem w szkole, który sumiennie przykładał się do nauki¹³. 30 maja 1915 r. Stanisław otrzymał sakrament bierzmowania z rąk bp. Wilhelma Kloske. Dokument wystawił i poświadczył administrator parafii pw. św. Marcina i Mikołaja w Bydgoszczy, pełniący obowiązki proboszcza, ks. Jan Konopczyński, 28 czerwca 1920 r.¹⁴

Stanisław ukończył naukę, już w wolnej Polsce, gdy zdał egzamin dojrzałości w Państwowym Gimnazjum w Bydgoszczy, wydanym¹⁵. 28 czerwca 1920 r. złożył

¹⁰ W. Mueller, *Sacerdos et Hostia...*, dz. cyt., s. 16.

¹¹ AAP, *Prośba Stanisława Streicha o przyjęcie do seminarium duchownego*, Bydgoszcz, 28 czerwca 1920 r.

¹² AAP, *Świadectwo chrztu Stanisława Streicha*, KA-1107, Bydgoszcz, 13 kwietnia 1909 r.

¹³ APK, *Wspomnienie Stanisława Malepszaka*.

¹⁴ AAP, *Testimonium confirmationis*, KA-1107, Bydgoszcz, 28 czerwca 1920 r. „Stanisław Streich hic confirmatur ut ab Episcopus Kloske. Die 30 Maii anno 1915. Cognomen confirmationis erat Casimirus”.

¹⁵ AAP, *Opis świadectwa dojrzałości z 15 maja 1920 r.* (Lp. 1526).

prośbę o przyjęcie do Seminarium Duchownego w Poznaniu¹⁶. Z opinii ks. Stanisława Janasika – rektora poznańskiego seminarium – z 22 kwietnia 1924 r., wynika, że: „Stanisław Streich urodzony 27 sierpnia 1902 w Bydgoszczy, po złożeniu egzaminu dojrzałości w gimnazjum w Bydgoszczy 14 maja 1920 r., wstąpił 18 października 1920 r. do seminarium duchownego w Poznaniu, gdzie 21 marca 1922 złożył egzamin philozoficum ze stopniem „fere bene”, a 5 kwietnia 1924 rigorosum z ogólnym „fere bene”. (...) Streich jest charakteru cichego, spokojnego. (...) Kandydat korzystał z rad dawanych mu przez przełożonych i wyrobił się coraz więcej i pod względem życia duchowego, także rokuje najlepsze nadzieje na przyszłość¹⁷.

Wskazywano, że był pobożnym do tego stopnia, że już w dzieciństwie urządzał w domu nabożeństwa dla rówieśników i ujawniał tym skłonność do przyszłego swego powołania. Był bardzo dobrym uczniem w szkole, który sumiennie przykładał się do nauki.

Następnie Stanisław studiował w Seminarium Duchownym w Gnieźnie, gdzie przygotowywał się do przyjęcia święceń subdiakonatu i diakonatu. 24 maja 1924 r. ks. proboszcz Narcyz Putz poinformował parafian w Bydgoszczy, że alumn Stanisław Streich ma otrzymać wyższe święcenia¹⁸. 29 maja 1924 r. Stanisław Streich z rąk kard. Edmunda Dalbora, Prymasa Polski, otrzymał święcenia subdiakonatu w katedrze gnieźnieńskiej, a kilka miesięcy później 16 listopada 1924 r. święcenia diakonatu¹⁹. Ks. Stanisław Kopernik – rektor gnieźnieńskiego seminarium, w opinii na temat kandydata do święceń prezbiteratu napisał: „Stanisław Streich był w seminarium gnieźnieńskim od 28 kwietnia 1924 r. do listopada 1924

¹⁶ AAP, *Prośba o przyjęcie do Seminarium Duchownego w Poznaniu*, KA-1107, Bydgoszcz, 28 czerwca 1920 r.

¹⁷ AAP, *Charakterystyka i sprawozdanie za czas pobytu w Seminarium Duchownym*, KA-1107, Poznań, 22 kwietnia 1924 r.

¹⁸ AAP, *Wygłoszenie zapowiedzi przed święczeniami*, KA-1107, Bydgoszcz, 24 maja 1924 r.

¹⁹ W. Mueller, *Sacerdos et Hostia...*, dz. cyt., s. 48.

poczem wrócił do seminarium poznańskiego, aby poświęcić się studiom filozoficznym na Uniwersytecie Poznańskim. Dla młodego wieku nie otrzymał w Gnieźnie prezbyteratu, tylko subdiakoniat 29 maja 1924 i diakonat 16 listopada 1924. Charakteru był uczciwego, usposobienie jego spokojne, pilna i pracowita osoba²⁰. 6 czerwca 1925 r., diakon Stanisław Streich w katedrze poznańskiej otrzymał święcenia kapłańskie, z rąk bpa Stanisława Kostki Łukomskiego²¹.

W latach 1925–1927 ks. Streich studiował filozofię klasyczną na Uniwersytecie Poznańskim. Był również kapelanem Sióstr Elżbietanek, uczył także religii w poznańskiej Szkole Handlowej. W roku 1927 został wikariuszem w parafii pw. św. Floriana i Najświętszego Serca Jezusa w Poznaniu. W 1928 r. wyjechał do Koźmina, aby nauczać religii w Męskim Seminarium Nauczycielskim, a w 1929 r. został wikariuszem w parafii pw. Bożego Ciała w Poznaniu. W 1932 r. został z kolei wikariuszem w parafii pw. św. Marcina w Poznaniu²². Warto zwrócić w tym miejscu uwagę na cztery dokumenty dotyczące tego okresu. Mianowicie: prośbę ks. Stanisława Streicha o wakujący wikariat w parafii pw. św. Floriana i Najświętszego Serca Jezusa w Poznaniu²³ – dokument został napisany własnoręcznie przez ks. Streicha i skierowany do kard. Augusta Hlonda – Prymasa Polski; opinię ks. Stanisława Budaszewskiego proboszcza parafii pw. św. Floriana i Najświętszego Serca Jezusa w Poznaniu skierowaną do Kurii Arcybiskupiej w Poznaniu na temat ks. Streicha²⁴; prośbę Sługi Bożego o wyznaczenie terminu egzaminu wikariuszowskiego²⁵ oraz opinię ks. Leona Rankowskiego, proboszcza parafii pw. Bożego Ciała w Poznaniu²⁶.

1 lipca 1933 r. ks. Streich został proboszczem w parafii pw. św. Barbary w Żabikowie. Po objęciu stanowiska podjął starania o wzniesienie we wsi Luboń,

²⁰ AAP, *Sprawozdanie za czas pobytu w seminarium duchownym*, KA-1107, Gniezno, 16 listopada 1924 r.

²¹ *Święcenia w Katedrze Poznańskiej*, w: „Goniec Wielkopolski”, 11 czerwca 1925 r.; Mueller W., *Błogosławiona krew – męczeństwo Sługi Bożego ks. Stanisława Streicha*, Poznań 2017, s. 18.

²² Por. *Droga do świętości – Sługa Boży ks. Stanisław Streich*, „Biuletyn informacyjny”, nr 4, 2021, s. 3.

²³ AAP, *Prośba ks. Stanisława Streicha o wakujący wikariat w parafii pw. św. Floriana i Najświętszego Serca Jezusa w Poznaniu*, KA-1107, Poznań, 4 września 1927 r.

²⁴ AAP, *Opinia ks. Stanisława Budaszewskiego proboszcza parafii pw. św. Floriana i Najświętszego Serca Jezusa w Poznaniu*, KA-1107, Poznań, 16 kwietnia 1928 r.

²⁵ AAP, *Prośba ks. Stanisława Streicha o wyznaczenie terminu egzaminu wikariuszowskiego*, KA-1107, Poznań, 9 października 1929 r.

²⁶ AAP, *Opinia ks. Leona Rankowskiego proboszcza parafii pw. Bożego Ciała w Poznaniu*, KA-1107, Poznań, 23 kwietnia 1932 r.

znajdującej się na terenie parafii, nowego kościoła. W 1935 r. powstała parafia pw. św. Jana Bosko (wyodrębniona z parafii żabikowskiej), której proboszczem został 1 października 1935 r.²⁷. Do *Summarium Documentorum* włączono następujące dokumenty dotyczące omawianego okresu: sprawozdanie ks. Stanisława Streicha skierowane do Kurii Arcybiskupiej w Poznaniu dotyczące życia żabikowskiej parafii w wymiarze duszpasterskim i ekonomicznym²⁸, akt erekcyjny parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu wydany przez kard. Augusta Hlonda, Prymasa Polski²⁹, pismo ks. Stanisława Streicha do Kurii Arcybiskupiej dotyczące włamania do kościoła pw. św. Jana Bosko w Luboniu³⁰, testament³¹, dekret Penitencjarii Apostolskiej dotyczący indultu dla parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu, aby wierni mogli w miejscowym kościele w niedzielę, po uroczystości wspomnienia świętego patrona, dostąpić odpustu pod zwykłymi warunkami³².

1 lipca 1933 r. ks. Streich został proboszczem w parafii pw. św. Barbary w Żabikowie. Po objęciu stanowiska podjął starania o wzniesienie we wsi Luboń, znajdującej się na terenie parafii, nowego kościoła.

Ostatni dokument dotyczył świadectwa zgonu ks. Stanisława Streicha, z 27 lutego 1938 r.. Dokument stanowi swoisty dowód „zbrodni lubońskiej”, rozegranej w miejscowym kościele w Luboniu, zostało wystawione przez Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu na prośbę postulatora procesu beatyfikacyjnego, celem włączenia go do akt procesowych³³.

²⁷ Por. *Droga do świętości ...*, dz. cyt., s. 3.

²⁸ AAP, *Pismo ks. Stanisława Streicha do Kurii Arcybiskupiej*, KA-1107, Żabikowo, 13 lutego 1934 r.

²⁹ AAP, *Akt erekcyjny parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu*, KA-110, Poznań, 1 października 1935 r.

³⁰ APK, *Pismo ks. Stanisława Streicha do Kurii Arcybiskupiej*, Luboń, 28 kwietnia 1937 r.

³¹ ARS, *Testament ks. Stanisława Streicha*, Luboń, 22 października 1937 r.

³² AAP, *Dekret Penitencjarii Apostolskiej*, KA-1107, Rzym, 3 stycznia 1938 r.

³³ AAP, *Świadectwo zgonu ks. Stanisława Streicha*, KA-1107, Poznań, 4 lutego 2019 r.

LISTY STANISŁAWA STREICHA

Powyższa część odnosi się do jedenastu dokumentów zawartych w *Summarium Documentorum*, które stanowią epistoły napisane przez Stanisława Streicha do rodziny w latach 1920–1938. Są one niekompletnym zbiorem siedemnastu pozycji. Najliczniejszą część (dwanaście dokumentów) stanowią listy napisane w roku akademickim 1920/1921, kiedy to Sługa Boży był alumnem I roku w Seminarium Duchownym w Poznaniu i Gnieźnie. Pozostałe pięć listów pochodzi z lat 1925–1938, przy czym jeden z nich nie jest datowany, ale poruszany w nim temat śmierci ojca ks. Streicha pozwala wnioskować, że powstał po 15 stycznia 1931 r.

Treść listów w głównej mierze jest relacją z codziennego życia ich Autora. Z całości listów jawi się postać ks. Stanisława jako osoby zaangażowanej w pierwsze przygotowanie się do kapłaństwa, a następnie do pełnienia duszpasterskiej posługi, realistycznie odnoszącej się do rzeczywistości ziemskiej i mocno w niej osadzonej. Wszystkie listy znajdują się w Archiwum rodzinnym w Skokach oprócz jednego, który został opublikowany w książce pt. „Błogosławiona krew. Męczeństwo Sługi Bożego ks. Stanisława Streicha”. Warto zauważyć, iż jedna epistoła dotyczy korespondencji nadesłanej do ks. Stanisława przez jego ojca, Franciszka Streicha.

W *Summarium Documentorum* zostały ujęte te, których treści zasługują na szczególną uwagę, a więc listy z 14³⁴ i 21³⁵ października 1920 r., a także z 5 grudnia 1920 r.³⁶, 30 stycznia 1921 r.³⁷ i 15–16 maja 1921 r.³⁸, kiedy Stanisław Streich był alumnem I roku Seminarium Duchownego w Poznaniu. Dwa listy pochodzą z okresu kiedy Sługa Boży był wikariuszem w parafii pw. Bożego Ciała w Poznaniu. Pierwszy z nich datowany jest na 24 grudnia 1930 r. i jest epistołą Franciszka Streicha kierowaną do syna, ks. Stanisława³⁹. Z kolei drugi jest konfrontacją z wielkim przeżyciem jakim dla ks. Streicha była śmierć ukochanego ojca w styczniu 1931 r., kiedy to w czasie nabożeństwa o godz. 6.30, zmarł w kościele⁴⁰.

³⁴ ARS, *List Stanisława Streicha do rodziców*, Poznań, 14 października 1920 r.

³⁵ ARS, *List Stanisława Streicha do rodziców*, Poznań, 21 października 1920 r.

³⁶ ARS, *List Stanisława Streicha do rodziców*, Poznań, 5 grudnia 1920 r.

³⁷ ARS, *List Stanisława Streicha do rodziców*, Poznań, 30 stycznia 1921 r.

³⁸ ARS, *List Stanisława Streicha do rodziców*, Poznań, 15–16 maja 1921 r.

³⁹ ARS, *List Franciszka Streicha do syna, ks. Stanisława*, Bydgoszcz, 24 grudnia 1930 r.

⁴⁰ Por. Mueller W., *Błogosławiona krew...*, dz. cyt., s. 25. *Śp. Franciszek Streich z Sodalicii Marińskiej Panów w Bydgoszczy*, w: „Sodalis Marianus”, zeszyt 7–8 (lipiec-sierpień 1931), s. 182–183.

W pisany po tym bolesnym doświadczeniu liście, ks. Stanisław daje świadectwo wiary niosącej chrześcijańską nadzieję⁴¹: „Moja Najdroższa Mamusiu, Kochany Bracie i Dziadziusiu! Na prędce piszę parę słów. Do Poznania zjechałem szczęśliwie, miałem bardzo nudną podróż, bo jechałem samotnie, bez towarzystwa, to więc myśli ciągle błędziły w smutkach i boleściach. I teraz jeszcze nie mogę przyjść do równowagi, zbyt nagle spadł ten ciężki cios na naszą rodzinę. Pustka wokoło mnie, do niczego nie mam ochoty.

Jedyną pociechą jest modlitwa i Msze św.,
a najmilszą rozrywką czytanie listów od
drogiego ojca i patrzenie na jego fotografie.
(...) Kochanego i troskliwego mieliśmy ojca
i dodajmy jeszcze – świątobliwego, bo mu
z pewnością na drugim świecie lepiej,
niż nam tu na ziemi.

Od poniedziałku rozpoczną się msze św. gregoriańskie. Ks. prob. Budaszewski nadesłał mi również swe wyrazy współczucia i dodał, że raz na zawsze włączył duszę Ojca do swych Mszy św. Bardzo mnie to wzruszyło. (...) Niech Pan Bóg Mamusię pocieszy i wszystkich w domu! Idźmy przez to życie drogą, którą chodził nasz kochany Ojciec, a z pewnością z nim się zobaczymy i nic nas już nie rozłączy⁴².

Trzy ostatnie listy dotyczą okresu kiedy Sługa Boży był proboszczem w parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu. Wszystkie kierowane były do matki, Władysławy Streich. Pierwszy z nich datowany jest na 28 lutego 1937 r.⁴³, drugi na 12 sierpnia 1937 r.⁴⁴ i ostatni, napisany na kilkanaście dni przed śmiercią, 11 lutego 1938 r.⁴⁵.

⁴¹ ARS, *List ks. Stanisława Streicha do rodziny*, Poznań, 23 stycznia 1931 r.

⁴² ARS, *List ks. Stanisława Streicha do rodziny*, Poznań, 23 stycznia 1931 r.

⁴³ ARS, *List ks. Stanisława Streicha do matki, Władysławy Streich*, Luboń, 28 lutego 1937 r.

⁴⁴ APK, *List ks. Stanisława Streicha do matki, Władysławy Streich*, Luboń, 12 sierpnia 1937 r.

⁴⁵ ARS, *List ks. Stanisława Streicha do matki, Władysławy Streich*, Luboń, 11 lutego 1938 r.

DOKUMENTY DOTYCZĄCE ZAMORDOWANIA SŁUGI BOŻEGO

Kolejna część *Summarium Documentorum* dotyczy siedmiu dokumentów, ściśle związanych z zamordowaniem ks. Stanisława Streicha 27 lutego 1938 r. Są to: dokumenty medyczne i kościelne, materiały drukowane oraz dokumenty związane z procesem sądowym Wawrzyńca Nowaka – zabójcy Sługi Bożego. Wszystkie nawiązują do okoliczności zbrodni, pogrzebu kandydata na ołtarze, a także odnoszą się do ogólnej sytuacji jaka miała miejsce w ówczesnej Polsce, po zabiciu księdza. Przedstawione dokumenty pochodzą z Archiwum parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu, Archiwum rodzinnego w Skokach, Archiwum Archidiecezjalnego oraz Archiwum postulacji Sługi Bożego ks. Stanisława Streicha w Kobylnicy.

„Przeprowadzona przez dra Łagunę sekcja zwłok ks. Streicha wykazała, że denat otrzymał 3 rany postrzałowe, zadane jednolitymi pociskami z krótkiej broni palnej, a mianowicie: ranę na prawej skroni oraz 2 rany na grzbiecie, przy czym rana na skroni i jedna z ran na grzbiecie były obrażeniami śmiertelnymi. Śmierć nastąpiła wskutek znacznego upływu krwi do jamy płucowej prawej oraz krwotoku międzyoponowego i do komory lewej mózgu”.

Dokumentem stricte medycznym jest protokół sekcji zwłok ks. Streicha sporządzony 1 marca 1938 r. przez dr Stanisława Łagunę, lekarza Zakładu Medycyny Sądowej w Poznaniu. Materiał zawiera szczegółowy, medyczny opis przeprowadzonych czynności, poczynając od oględzin zewnętrznych, poprzez wewnętrzne, na orzeczeniu kończąc⁴⁶. „Przeprowadzona przez dra Łagunę sekcja zwłok ks.

⁴⁶ APJB, *Protokół sekcji zwłok śp. ks. Stanisława Streicha*, Poznań, 1 marca 1938 r.

Streicha wykazała, że denat otrzymał 3 rany postrzałowe, zadane jednolitymi pociskami z krótkiej broni palnej, a mianowicie: ranę na prawej skroni oraz 2 rany na grzbiecie, przy czym rana na skroni i jedna z ran na grzbiecie były obrażeniami śmiertelnymi. Śmierć nastąpiła wskutek znacznego upływu krwi do jamy płucowej prawej oraz krwotoku międzyoponowego i do komory lewej mózgu. Ekspertyza rusznikarska łusek i pocisku znalezionej na miejscu zbrodni oraz pocisków wyjętych z ciała denata i z ciała Pacyńskiego wykazała, że łuski i pociski pochodzą od pistoletu odebranego Nowakowi⁴⁷.

Do dokumentów kościelnych zaliczono relację ks. Ignacego Adamskiego – dziekana stęszewskiego, na temat „zbrodni lubońskiej”. Dokument został przygotowany dla Kurii Arcybiskupiej w Poznaniu i jest opisem okoliczności zamordowania lubońskiego proboszcza⁴⁸. Drugi dokument w tej grupie odnosi się do homilii pogrzebowej ks. Stefana Kaczorowskiego, przyjaciela zmarłego i sekretarza generalnego Związku Kapłanów „Unitas”, która została wygłoszona w dniu pogrzebu 3 marca 1938 r.⁴⁹. Kolejny dokument dotyczy nekrologu Sługi Bożego sporządzonego przez ks. Ignacego Adamskiego – dziekana stęszewskiego. Treść została przygotowana dla Kurii Arcybiskupiej w Poznaniu celem opublikowania jej w „Miesięczniku Kościelnym” – Organu Archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej⁵⁰.

Jeżeli chodzi o materiały drukowane w *Summarium Documentorum*, umieszczono następujące dokumenty: odezwę Archidiecezjalnego Komitetu Akcji Katolickiej⁵¹, Folder na temat zbrodni lubońskiej⁵² oraz artykuł z Dziennika Poznańskiego⁵³. Pierwszy z nich został przygotowany jako wezwanie do modlitwy w intencji śp. ks. Stanisława Streicha, która miała być ekspiacją za dokonaną zbrodnię i świętokradztwo. Odezwa stanowi także zachętę do wzięcia udziału w jego pogrzebie, a także w pontyfikalnej Mszy św. żałobnej, odprawionej 5 marca 1938 r. w poznańskiej Kolegiacie Farnej. Drugi dokument dotyczy broszury wydanej zaraz po śmierci i pogrzebie Sługi Bożego, stanowiącej upamiętnienie

⁴⁷ „Dziennik Poznański”, 22 marca 1938 r., s. 1.10.

⁴⁸ AAP, *Relacja ks. Ignacego Adamskiego – dziekana stęszewskiego, na temat zbrodni lubońskiej*, KA-1107, Łódź-Wieś, 27 lutego 1938 r.

⁴⁹ Ks. St. Kaczorowski. *Kazanie nad trumną śp. ks. Proboszcza Stanisława Streicha w Lubońniu 3 marca 1938 r.* „Dziennik Bydgoski”, nr 55 (1938), s. 12.

⁵⁰ AAP, *Nekrolog śp. ks. Stanisława Streicha sporządzony przez ks. Ignacego Adamskiego – dziekana stęszewskiego*, KA-1107, Łódź-Wieś, 29 marca 1938 r.

⁵¹ APJB, *Odezwa Archidiecezjalnego Komitetu Akcji Katolickiej*, Poznań, marzec 1938 r.

⁵² APJB, *Folder na temat zbrodni lubońskiej*, Luboń, marzec 1938 r.

⁵³ APK, *Dziennik Poznański*, Poznań, 4 marca 1938 r.

„zbrodni lubońskiej” i przestrzegającej przed ideologią komunistyczną. I w końcu trzeci jest relacją z uroczystości pogrzebowych śp. lubońskiego proboszcza jakie miały miejsce w Luboniu 3 marca 1938 r.

DOKUMENTY Z PROCESU SĄDOWEGO WAWRZYŃCA NOWAKA – ZABÓJCY KS. STANISŁAWA STREICHA

Osobną grupę stanowią materiały z procesu sądowego Wawrzyńca Nowaka – zabójcy kandydata na ołtarze. W *Summarium Documentorum* zostało uwzględnionych pięć dokumentów. Pierwszy z nich dotyczy uzasadnienia aktu oskarżenia wobec Wawrzyńca Nowaka – zabójcy księdza⁵⁴. Maszynopis dokumentu stanowi fragment opisu całości wydarzeń, które rozegrały się w Luboniu od momentu zamordowania ks. Stanisława Streicha 27 lutego 1938 r. do procesu zbrodniarza i skazania go na karę śmierci 21 marca 1938 r. Drugi odnosi się do zeznań świadków⁵⁵. Podobnie jak w pierwszym dokumencie, maszynopis stanowi fragment opisu całości wydarzeń. Trzeci dokument dotyczy przemówienia prokuratora Tadeusza Pasikowskiego⁵⁶ i podobnie jak wcześniejsze, pochodzi z tego samego źródła, a więc z Archiwum parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu.

Czwarty dokument jest listem Wawrzyńca Nowaka do Władysławy Streich – matki zamordowanego księdza⁵⁷. Maszynopis dokumentu stanowi prośbę Wawrzyńca Nowaka, jaką skierował do matki zamordowanego kapłana, o przebaczenie: „Proszę księdza kapelana wysłać ten list do osoby, którą treści proszę o przebaczenie, a na widzeniu już o to w/w księdza kapelana prosiłem. Prośba o przebaczenie. Wielce Szanowna Pani! Na pewno się Wielce Szanowna Pani zdziwi, gdy ten list będzie czytała i spyta się sama siebie, czy to bezczelność, czy też zuchwalstwo i, że człowiek, który mi zabił syna, ma odwagę do mnie pisać”.

Ostatni w tym zbiorze dokument stanowi odpowiedź Władysławy Streich na list mordercy⁵⁸. Epistoła została przytoczona w książce Stanisława Malepszaka pt. „Luboń i okolice. Dzieje osadnictwa i dziewięciu parafii”, wydanej w Luboniu w 2005 r.

⁵⁴ APJB, *Uzasadnienie aktu oskarżenia*, Poznań, 21 marca 1938 r.

⁵⁵ APJB, *Zeznania świadków*, Poznań, 21 marca 1938 r.

⁵⁶ APJB, *Przemówienie prokuratora Tadeusza Pasikowskiego*, Poznań, 21 marca 1938 r.

⁵⁷ AAP, *List Wawrzyńca Nowaka do Władysławy Streich – matki zamordowanego księdza*, KA-1107, Poznań, 2 grudnia 1938 r.

⁵⁸ APK, *Odpowiedź Władysławy Streich na list Wawrzyńca Nowaka*, Poznań, 2 grudnia 1938 r.

DOKUMENTY POŚMIERTNE

W *Summarium Documentorum* nie mogło zabraknąć dokumentów, które powstały kilkanaście lat po śmierci ks. Stanisława Streicha, w postaci licznych homilii, wspomnień i publikacji.

Zebrany materiał pozwala poznać oddziaływanie Sługi Bożego na wielu wiernych oraz na opinię publiczną, ukazując go jako męczennika za wiarę. To także fama świętości i wyraz nadziei nie tylko na rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego, ale także na pomyślne jego zakończenia beatyfikacją.

W tym zbiorze znalazło się pięć dokumentów znajdujących się w Archiwum postulacji Sługi Bożego ks. Stanisława Streicha w Kobylnicy bądź w Archiwum parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na homilię abp. Stanisława Gądeckiego, Metropolity Poznańskiego wygłoszoną 6 listopada 2016 r. o życiu i męczeńskiej śmierci ks. Stanisława Streicha⁵⁹. Mowa wygłoszona w pierwszą niedzielę po Uroczystości Wszystkich Świętych w 2016 r., w dniu kiedy w Archidiecezji Poznańskiej ma miejsce coroczna modlitwa o beatyfikację i kanonizację kandydatów na ołtarze pochodzących z tejże archidiecezji, była przypomnieniem starań zmierzających do zapoczątkowania diecezjalnego procesu beatyfikacyjnego Sługi Bożego, które ostatecznie zostały zwieńczone 28 października 2017 r. Homilia wiązała się także z ogłoszeniem edyktu, w którym abp Stanisław Gądecki zwrócił się do wszystkich posiadających jakiegokolwiek dokumenty, pisma lub wiadomości dotyczące ks. Stanisława Streicha, aby zechcieli przekazać je do Kurii Metropolitalnej w Poznaniu bądź do postulatora procesu beatyfikacyjnego do dnia 31 marca 2017 r.

Inną homilię z nawiązaniem do życia i męczeńskiej śmierci ks. Stanisława Streicha, wygłosił Grzegorz Balcerek, biskup pomocniczy Archidiecezji Poznańskiej. Miało to miejsce w dniu patronalnego odpustu w parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu 31 stycznia 2018 r.⁶⁰. Także inny biskup pomocniczy Archidiecezji Poznańskiej – Zdzisław Fortuniak w lubońskim kościele nie omieszkał odnieść się do „zbrodni lubońskiej” w 80. rocznicę jej wspomnienia 27 lutego 2018 r.⁶¹.

⁵⁹ APK, *Homilia abp. Stanisława Gądeckiego, Metropolity Poznańskiego*, Poznań, 6 listopada 2016 r.

⁶⁰ APK, *Homilia bp. Grzegorza Balcerka, biskupa pomocniczego Archidiecezji Poznańskiej*, Luboń, 31 stycznia 2018 r.

⁶¹ APK, *Homilia bp. Zdzisława Fortuniaka, emerytowanego biskupa pomocniczego Archidiecezji Poznańskiej*, Luboń, 27 lutego 2018 r.

W drugiej grupie pośmiertnych dokumentów na temat Sługi Bożego znalazły się dwa wspomnienia naocznych świadków zamordowania ks. Streicha. Pierwsze z nich należy do Stanisławy Zyty Błażej, która swoją relację spisała po upadku systemu komunistycznego w Polsce, kiedy na nowo podjęto starania zmierzające do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego kandydata na ołtarze⁶². Drugie wspomnienie dotyczy Józefa Pawlickiego, który napisał je w 60 r. „zbrodni lubońskiej”⁶³.

DOKUMENTY DODANE

Ostatni z rozdziałów w *Summarium Documentorum* dotyczy dokumentów zebranych przez postulację po zakończeniu dochodzenia diecezjalnego. Całość została podzielona na trzy części: relacje prasowe, listy oraz świadectwa i stanowi zbiór dziesięciu dokumentów. Część zebranego materiału znajduje się w Archiwum postulacji Sługi Bożego ks. Stanisława Streicha w Kobylnicy oraz w Archiwum Nuncjatury Apostolskiej w Warszawie.

W relacjach prasowych odwołano się do sześciu artykułów odnoszących się do zamordowania ks. Streicha. Pierwszy z nich został napisany kilka dni po „zbrodni lubońskiej” i stanowi odniesienie do zatrzymania zabójcy Wawrzyńca Nowaka, opisując krótki biogram Sługi Bożego, a także podejmując temat pogrzebu zaplanowanego na 3 marca 1938 r. Artykuł ukazał się w „Dzienniku Poznańskim”⁶⁴. Drugi podobnie został napisany kilka dni po „zbrodni lubońskiej” i również stanowi odniesienie do pogrzebu Sługi Bożego. Artykuł, który podjął także temat nabożeństw w intencji zamordowanego kapłana, odezwę Akcji Katolickiej oraz wyniku sekcji zwłok, ukazał się w „Dzienniku Ostrowskim”⁶⁵. Kolejna publikacja, która ukazała się w „Dzienniku Poznańskim”⁶⁶, została napisana po pogrzebie ks. Streicha. Relacja podjęła także inne tematy związane z prowokacją socjalisty Kiełbasiewicza w Inowrocławiu, śledztwa przeciwko mordercy Wawrzyńcowi Nowakowi oraz aresztowań komunistów w związku ze „zbrodnią lubońską”. Kolejny artykuł został napisany na dzień przed rozprawą sądową przeciwko mordercy

⁶² APJB, *Wspomnienie naocznego świadka życia ks. Stanisława Streicha – Stanisławy Zyty Błażej*, Luboń, 15 września 1993 r.

⁶³ APJB, *Wspomnienie naocznego świadka życia i męczeństwa ks. Stanisława Streicha – Józef Pawlicki*, Puszczykowo, 26 lutego 1998 r.

⁶⁴ APK, *Dziennik Poznański*, Poznań, 2 marca 1938 r.

⁶⁵ APK, *Dziennik Ostrowski*, Ostrów Wlkp., 3 marca 1938 r.

⁶⁶ APK, *Dziennik Poznański*, nr 52, s. 4, Poznań, 5 marca 1938 r.

Wawrzyńcowi Nowakowi i ukazała się również w „Dzienniku Poznańskim”⁶⁷. Piąty artykuł, który powstał w „Kurierze Poznańskim” został napisany w dniu rozprawy sądowej przeciwko mordercy Wawrzyńcowi Nowakowi i jest szczegółową relacją z jej przebiegu, aż do ogłoszenia wyroku skazującego na śmierć oskarżonego⁶⁸. I ostatni artykuł – został napisany w „Dzienniku Poznańskim”⁶⁹ dzień po rozprawie sądowej przeciwko mordercy księdza i jest bardzo szczegółową relacją z przebiegu rozprawy, ukazującą dialogi jakie miały miejsce pomiędzy prokuratorem Tadeuszem Pasikowskim, a oskarżonym.

„Zbrodnia lubońska” poruszyła także ówczesnego nuncjusza apostołskiego w Polsce abp. Filippo Cortesiego. Swoje ubolewanie wyraził on w piśmie do kard. Augusta Hlonda, Prymasa Polski, ordynariusza zamordowanego kapłana. O zabójstwie poinformował też Sekretariat Stanu Stolicy Apostolskiej.

Nuncjusz Cortesi dowiedział się o zbrodni w Luboniu z prasy. „Z głębokim smutkiem dowiaduję się z gazet o niesprawiedliwym i świętokradczym zamachu dokonanym w świętym miejscu na osobie ks. Streicha, proboszcza w Luboniu”⁷⁰ – rozpoczął swój list adresowany do Prymasa Polski. List, pisany we wtorek 1 marca 1938 r., dwa dni po zamachu, oddaje dość dobrze stan emocjonalny nuncjusza⁷¹: „Nie ma właściwego słowa na potępienie podobnej zbrodni, której ofiarą stał się ten czcigodny kapłan, winny jedynie tego, że poświęcił swe życie Bogu dla zbawienia dusz i że w szczególny sposób troszczył się o dobro klasy

⁶⁷ APK, *Dziennik Poznański*, Poznań, 20 marca 1938 r.

⁶⁸ APK, *Kurier Poznański*, Poznań, 21 marca 1938 r.

⁶⁹ APK, *Dziennik Poznański*, 1.10 Poznań, 22 marca 1938 r.

⁷⁰ ANAW, *List abp. Filippo Cortesi do kard. Augusta Hlonda, Prymasa Polski*, Warszawa, 1 marca 1938 r.

⁷¹ Por. M. Szczepaniak, *Zgubna propaganda. Reakcja nuncjusza w Warszawie na zabójstwo ks. Stanisława Streicha*, w: „Ecclesia. Studia z Dziejów Wielkopolski”, t. 12 (2017), ss. 135–136.

robotniczej. Niech Bóg to sprawi, by niewinna krew pokazała jeszcze bardziej, jak zgubna jest propaganda błędów i oszczerstw szeroko szerzona wśród ludu, przyczyniająca się do tworzenia atmosfery rewolucji społecznej, której podobne krwawe akty stają się znakami poprzedzającymi⁷². List kończyły słowa wyrażające głęboki smutek i ubolewanie oraz zapewnienie o łączności w żałobie z prymasem, duchowieństwem i ludem chrześcijańskim archidiecezji⁷³. Nie dziwi więc fakt, że nuncjusz Cortesi nie omieszkał naświetlić wydarzeń z Lubonia kard. Eugenio Pacellemu, Sekretarzowi Stanu Stolicy Apostolskiej wysyłając do niego list datowany na 9 marca 1938 r. Zbrodnia została wspomniana jedynie zdawkowo w dzienniku „L'Osservatore Romano” 1 marca wśród „informacji radiowych”⁷⁴.

Tak więc w *Summarium Documentorum* umieszczono trzy listy z Archiwum Nuncjatury Apostolskiej w Warszawie. Dwa z nich zostały napisane przez abp. Filippo Cortesi najpierw do kard. Augusta Hlonda, Prymasa Polski⁷⁵, a później do kard. Eugenio Pacelli, Sekretarza Stanu Stolicy Apostolskiej⁷⁶. Jeden stanowił piśmną odpowiedź Prymasa Polski do abp. Filippo Cortesiego⁷⁷. Obok tego zbioru umieszczono wspomnienie Marioli Kaźmierczak⁷⁸. Dokument został nadesłany do postulatora procesu beatyfikacyjnego po zakończeniu dochodzenia diecezjalnego i stanowi świadectwo na temat życia i męczeńskiej śmierci ks. Stanisława Streicha.

ZAKOŃCZENIE

W *Positio super martyrio Servi Dei Stanislai Streich* w rozdziale *Summarium Documentorum* znalazło się w sumie 51 dokumentów odpowiednio podzielonych i przyporządkowanych. Wszystkie one pozwoliły zredagować *Informatio*, które dotyczy udzielenia odpowiedzi na *dubium* początkowe, a więc udowodnienia męczeństwa ks. Stanisława Streicha, jego przyczynę oraz opinię męczeństwa.

⁷² ANAW, *List abp. Filippo Cortesi do kard. Augusta Hlonda...*, dok. cyt.

⁷³ Por. M. Szczepaniak, *Zgubna propaganda...*, dz. cyt., s. 136.

⁷⁴ *Okropna zbrodnia polskiego komunisty*, w: „L'Osservatore Romano”, nr 49, 1 marca 1938 r., s. 6.

⁷⁵ ANAW, *List abp. Filippo Cortesi do kard. Augusta Hlonda...*, dok. cyt.

⁷⁶ ANAW, *List abp. Filippo Cortesi, nuncjusza apostolskiego w Polsce do kard. Eugenio Pacelli, sekretarza stanu Stolicy Apostolskiej*, Warszawa, 9 marca 1938 r.

⁷⁷ ANAW, *List kard. August Hlonda, Prymasa Polski do abp. Filippo Cortesiego – nuncjusza apostolskiego w Polsce*, Warszawa, 7 marca 1938 r.

⁷⁸ APK, *Wspomnienie Marioli Kaźmierczak*, Poznań, 2018 r.

Po wnikliwej analizie zeznań świadków, ale przede wszystkim po pogłębieniu merytorycznym i analizie zebranej całej dokumentacji procesowej w rozdziale *Summarium Documentorum*, należy stwierdzić, iż zebrane dokumenty i wszelkie materiały dowodowe w trakcie procesu beatyfikacyjnego ks. Stanisława Streicha fazy diecezjalnej są wystarczające do poznania nie tylko biogramu Sługi Bożego, ale także z detaliczną dokładnością odtworzenia przebiegu ostatnich chwil z życia ks. Streicha, czasu żałoby i pogrzebu, w końcu reakcji społeczeństwa na to, co wydarzyło się w Luboniu, a także procesu mordercy, Wawrzyńca Nowaka. Dobór dokumentów oraz ich podział umieszczonych w *Positio* jest poprawny i prawidłowy. Co więcej, przy redakcji zagadnienia zachowano wszelkie wytyczne Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Zebrany materiał jest także cennym świadectwem famy świętości i męczeństwa Sługi Bożego, który miał wewnętrzne nastawienie, aby Bogu nie stawiać oporu i nie sprzeciwiać się Mu, choćby to miało być związane z ofiarą z własnego życia. Kiedy przed śmiercią, był u swojej matki w Bydgoszczy, wówczas powiedział: „na co się poświęcałem, to muszę wykonać”⁷⁹. Mógł tak powiedzieć, ponieważ żył Chrystusem, a uzbrojony Jego słowami „Wstańcie, nie lękajcie się!”⁸⁰, które czytał na Mszy św. w czasie której zginął, wyszedł odważnie ku swojemu przeznaczeniu. Z tej godziny grozy pozostała cenna pamiątka – przestrelony kulą zamachowca ewangeliarz⁸¹.

Pewne jest, że w obliczu tego dramatu wpływy organizacji lewicowych na mieszkańców Lubonia znacznie zmalały. Wielu lubonian uczestnicząc w pogrzebie swego duszpasterza, w manifestacjach potępiających zbrodnię, jasno zdecydowało i określiło stronę, po której się opowiadają. Męczeńska śmierć ks. Stanisława Streicha stała się ważnym komponentem dziejów Lubonia. Wierny sługa Kościoła i patriota polski, uzyskał palmę męczeńską, a jego śmierć zaledwie o dwa lata wyprzedziła zbrodnię katyńską, dokonaną przez ten sam komunistyczny ustrój⁸².

Ks. dr Wojciech Mueller
Postulator procesu beatyfikacyjnego
Sługi Bożego ks. Stanisława Streicha

⁷⁹ APK, *Wspomnienie Stanisławy Zyty Błażejanki*.

⁸⁰ Mt 17,7 b.

⁸¹ Por. S. Malepszak, R. Jaruszkiewicz, *Parafia św. Jana Bosko na tle historii Lubonia*, Luboń 1993, s. 38.

⁸² Mueller W., *Błogosławiona krew...*, dz. cyt., s. 118.

PISMO ŚWIĘTE

Pismo święte Starego i Nowego Testamentu, Biblia Tysiąclecia, Poznań-Warszawa 1983.

ARCHIWA

Archiwum Kurii Metropolitalnej w Poznaniu – AKMP

Archetypum. Sessio XXXVIII ac Postrema. Decretum conclusionis causae.

Archetypum. Sessio XXXVIII ac Postrema.

Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu – AAP

Teczka personalna KA-1107

Akt erekcyjny parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu Poznań, 1 października 1935 r.

Charakterystyka i sprawozdanie za czas pobytu w Seminarium Duchownym, Poznań, 22 kwietnia 1924 r.

Dekret Penitencjarii Apostolskiej, Rzym, 3 stycznia 1938 r.

List Wawrzyńca Nowaka do Władysławy Streich – matki zamordowanego księdza, Poznań, 2 grudnia 1938 r.

Nekrolog śp. ks. Stanisława Streicha sporządzony przez ks. Ignacego Adamskiego – dziekana stęszewskiego, Łódź-Wieś, 29 marca 1938 r.

Opis świadectwa dojrzałości (Lp. 1526).

Opinia ks. Leona Rankowskiego, proboszcza parafii pw. Bożego Ciała w Poznaniu, Poznań, 23 kwietnia 1932 r.

Opinia ks. Stanisława Budaszewskiego, proboszcza parafii pw. św. Floriana i Najświętszego Serca Jezusa w Poznaniu, Poznań, 16 kwietnia 1928 r.

Pismo ks. Stanisława Streicha do Kurii Arcybiskupiej, Żabikowo, 13 lutego 1934 r.

Prośba ks. Stanisława Streicha o wakujący wikariat w parafii pw. św. Floriana i Najświętszego Serca Jezusa w Poznaniu, Poznań, 4 września 1927 r.

Prośba ks. Stanisława Streicha o wyznaczenie terminu egzaminu wikariuszowskiego, Poznań, 9 października 1929 r.

Prośba o przyjęcie do Seminarium Duchownego w Poznaniu, Bydgoszcz, 28 czerwca 1920 r.

Prośba Stanisława Streicha o przyjęcie do seminarium duchownego, Bydgoszcz, 28 czerwca 1920 r.

Relacja ks. Ignacego Adamskiego – dziekana stęszewskiego, na temat zbrodni lubońskiej, Łódź-Wieś, 27 lutego 1938 r.

Sprawozdanie za czas pobytu w seminarium duchownym, Gniezno, 16 listopada 1924 r.

Świadectwo chrztu Stanisława Streicha, Bydgoszcz, 13 kwietnia 1909 r.

Świadectwo zgonu ks. Stanisława Streicha, Poznań, 4 lutego 2019 r.

Testimonium confirmationis, Bydgoszcz, 28 czerwca 1920 r.

Wygłoszenie zapowiedzi przed święczeniami, Bydgoszcz, 24 maja 1924 r.

Archiwum Nuncjatury Apostolskiej w Warszawie – ANAW

List abp. Filippo Cortesi do kard. Augusta Hlonda, Prymasa Polski, Warszawa, 1 marca 1938 r.

List abp. Filippo Cortesi, nuncjusza apostolskiego w Polsce do kard. Eugenio Pacelli, sekretarza stanu Stolicy Apostolskiej, Warszawa, 9 marca 1938 r.

List kard. August Hlonda, Prymasa Polski do abp. Filippo Cortesiego – nuncjusza apostolskiego w Polsce, Warszawa, 7 marca 1938 r.

Archiwum postulacji Sługi Bożego ks. Stanisława Streicha w Kobylnicy – APK

Dziennik Ostrowski, Ostrów Wlkp., 3 marca 1938 r.

Dziennik Poznański, 1.10 Poznań, 22 marca 1938 r.

Dziennik Poznański, nr 52, s. 4, Poznań, 5 marca 1938 r.

Dziennik Poznański, Poznań, 2 marca 1938 r.

Dziennik Poznański, Poznań, 20 marca 1938 r.

Dziennik Poznański, Poznań, 4 marca 1938 r.

Homilia abp. Stanisława Gądeckiego, Metropolity Poznańskiego, Poznań, 6 listopada 2016 r.

Homilia bp. Grzegorza Balcerka, biskupa pomocniczego Archidiecezji Poznańskiej, Luboń, 31 stycznia 2018 r.

Homilia bp. Zdzisława Fortuniaka, emerytowanego biskupa pomocniczego Archidiecezji Poznańskiej, Luboń, 27 lutego 2018 r.

Kurier Poznański, Poznań, 21 marca 1938 r.

List ks. Stanisława Streicha do matki, Władysławy Streich, Luboń, 12 sierpnia 1937 r.

Odpowiedź Władysławy Streich na list Wawrzyńca Nowaka, Poznań, 2 grudnia 1938 r.

Pismo ks. Stanisława Streicha do Kurii Arcybiskupiej, Luboń, 28 kwietnia 1937 r.

Wspomnienie Marioli Kaźmierczak, Poznań, 2018 r.

Wspomnienie Stanisława Malepszaka.

Wspomnienie Stanisławy Zyty Błażejczak.

Archiwum rodzinne w Skokach – ARS

List Franciszka Streicha do syna, ks. Stanisława, Bydgoszcz, 24 grudnia 1930 r.

List ks. Stanisława Streicha do matki, Władysławy Streich, Luboń, 28 lutego 1937 r.

List ks. Stanisława Streicha do matki, Władysławy Streich, Luboń, 11 lutego 1938 r.

List ks. Stanisława Streicha do rodziny, Poznań, 23 stycznia 1931 r.

List ks. Stanisława Streicha do rodziny, Poznań, 23 stycznia 1931 r.

List Stanisława Streicha do rodziców, Poznań, 14 października 1920 r.

List Stanisława Streicha do rodziców, Poznań, 15–16 maja 1921 r.

List Stanisława Streicha do rodziców, Poznań, 21 października 1920 r.

List Stanisława Streicha do rodziców, Poznań, 30 stycznia 1921 r.

List Stanisława Streicha do rodziców, Poznań, 5 grudnia 1920 r.

Testament ks. Stanisława Streicha, Luboń, 22 października 1937 r.

Archiwum parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu – APJB

Folder na temat zbrodni lubońskiej, Luboń, marzec 1938 r.

Odezwa Archidiecezjalnego Komitetu Akcji Katolickiej, Poznań, marzec 1938 r.

Protokół sekcji zwłok śp. ks. Stanisława Streicha, Poznań, 1 marca 1938 r.

Przemówienie prokuratora Tadeusza Pasikowskiego, Poznań, 21 marca 1938 r.

Uzasadnienie aktu oskarżenia, Poznań, 21 marca 1938 r.

Wspomnienie naocznego świadka życia i męczeństwa ks. Stanisława Streicha – Józefa Pawlickiego, Puszczykowo, 26 lutego 1998 r.

Wspomnienie naocznego świadka życia ks. Stanisława Streicha – Stanisławy Zyty Błazejak, Luboń, 15 września 1993 r.

Zeznania świadków, Poznań, 21 marca 1938 r.

Dokumenty kościoła i wypowiedzi papieskie

CCS – Regolamentoo della Congregazione per le Cause dei Santi, Roma 1983.

Sanctorum Mater – instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych, Lublin 2011.

BIBLIOGRAFIA

Droga do świętości – Sługa Boży ks. Stanisław Streich, „Biuletyn informacyjny”, nr 4, 2021. „Dziennik Poznański”, 22 marca 1938 r., s. 1.10.

Ks. St. Kaczorowski. Kazanie nad trumną śp. ks. Proboszcza Stanisława Streicha w Luboniu 3 marca 1938 r. „Dziennik Bydgoski”, nr 55 (1938), s. 12.

Malepszak S., Jaruskiewicz R., *Parafia św. Jana Bosko na tle historii Lubonia*, Luboń 1993.

Misztal H., *Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II*, Lublin – Sandomierz.

Mueller W., *Błogosławiona krew – męczeństwo Sługi Bożego ks. Stanisława Streicha*, Poznań 2017.

Mueller W., *Sacerdos et Hostia. Ks. Stanisław Streich – Męczennik sprawy Chrystusowej*, Poznań 2021.

Oder S., *Złożenie akt dochodzenia diecezjalnego w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, weryfikacja jego ważności i opracowanie „Positio”*, „Wydawnictwo Karmelitów Bosych”, Kraków 2009 r.

Okropna zbrodnia polskiego komunisty, w: „L'Osservatore Romano”, nr 49, 1 marca 1938 r. Szczepaniak M., *Zgubna propaganda. Reakcja nuncjusza w Warszawie na zabójstwo ks. Stanisława Streicha*, w: „Ecclesia. Studia z Dziejów Wielkopolski”, t. 12 (2017).

Śp. Franciszek Streich z Sodalicji Mariańskiej Panów w Bydgoszczy, w: „Sodalis Marianus”, zeszyt 7–8 (lipiec-sierpień 1931), s. 182–183.

Święcenia w Katedrze Poznańskiej, w: „Goniec Wielkopolski”, 11 czerwca 1925 r.

Biogram

Rev. dr Wojciech Mueller, priest of the Archdiocese of Poznań, doctor of theological sciences, freelance employee of the Faculty of Theology of Adam Mickiewicz University, member of the Collegio dei postulanti in Rome, postulator in two beatification processes of candidates for altars from the Poznań Archdiocese: followers – the Servant of God rev. Aleksander Woźny and a martyr – the Servant of God, rev. Stanisław Streich.

Latest publications:

Mueller W., „Sacerdos et Hostia. Rev. Stanisław Streich – Martyr for the cause of Christ”, Poznań 2021.

Mueller W., „Whoever seeks truth seeks God. Edith Stein and Judaism”, Poznań 2021.

ORCID 0000-0002-1354-7190